

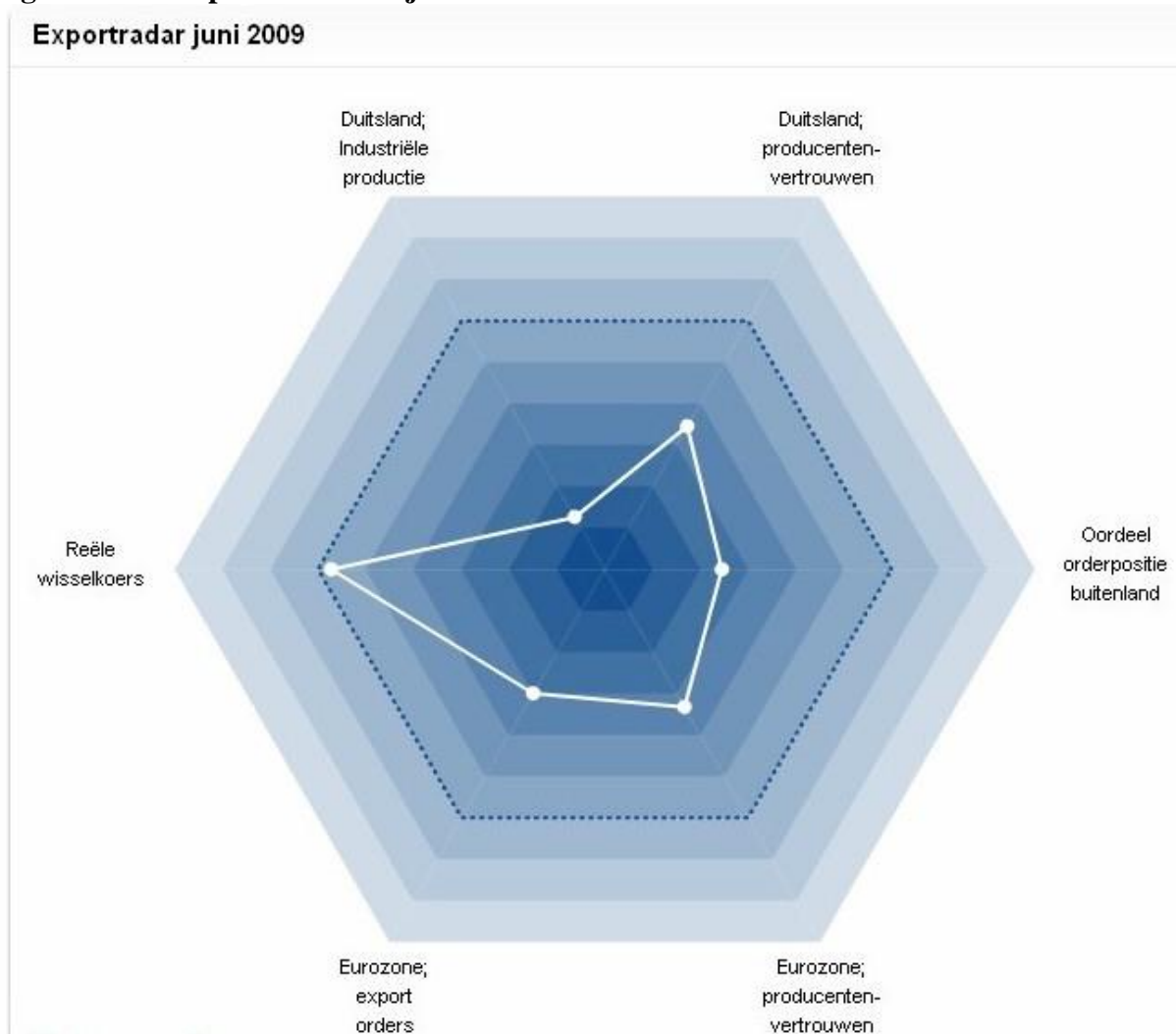
Toelichting Exportradar

Floris van Ruth, september 2009

Wat is de Exportradar?

De Exportradar is een door het CBS ontwikkeld instrument om de ontwikkelingen van de export van goederen mee te analyseren en in context te plaatsen. Aan de hand van zes na econometrisch onderzoek geselecteerde indicatoren kan gevolgd worden of de omstandigheden zich gunstig of ongunstig ontwikkeld hebben voor de Nederlandse export. Voor de export worden de omstandigheden in sterke mate bepaald door de ontwikkelingen op de belangrijkste afzetmarkten voor Nederlandse export, Duitsland en de Eurozone, en door de ontwikkeling van de Nederlandse concurrentiepositie. De zes indicatoren zijn gekozen omdat zij een sterke samenhang met de Nederlandse export van goederen vertonen en met de hiervoor genoemde factoren. Gezamenlijk afgebeeld in het radardiagram leveren ze een gemakkelijk af te lezen beeld van de situatie voor de Nederlandse export, zie figuur 1.

Figuur 1: De Exportradar van juni 2009

De Exportradar beschrijft niet een bepaalde verslagperiode, maar het beeld over de exportomstandigheden dat op een bepaald moment bestond. Eventuele bijstellingen in een onderliggende indicator leiden dan ook niet tot een bijstelling van het exportbeeld op een

bepaald moment (de foto is al genomen), maar wel tot een ander exportbeeld op een later moment.

In de ontwikkelfase is de samenhang met de export van de individuele indicatoren en het geheel uitgebreid getest. Door de verscheidenheid aan indicatoren biedt de radar de mogelijkheid om de achtergronden van de ontwikkeling van de export te analyseren. De zes geselecteerde indicatoren zijn:

- Het **saldo** van positieve en negatieve antwoorden van de Nederlandse ondernemers in de industrie op de vraag: “Beoordeelt u de buitenlandse orderpositie als groot, normaal of klein?”
- De **jaar-op-jaar-mutatie** van de reële effectieve wisselkoers;
- Het **niveau** van het producentenvertrouwen van de Duitse industrie;
- De **jaar-op-jaar-mutatie** van de industriële productie in Duitsland;
- Het **niveau** van het producentenvertrouwen van de industrie in de eurozone;
- Het **saldo** van positieve en negatieve antwoorden van de Europese ondernemers in de industrie op de vraag: “Beoordeelt u de buitenlandse orderpositie als groot, normaal of klein?”

Samenhang tussen indicatoren en export

Na een uitgebreid selectieproces zijn bovenstaande indicatoren gekozen, omdat er een sterk verband is tussen deze indicatoren enerzijds en de uitvoer van goederen anderzijds.

De uitvoer van goederen wordt grotendeels bepaald door de concurrentiepositie en economische ontwikkelingen op de belangrijkste exportmarkten.

De concurrentiepositie wordt voornamelijk bepaald door de relatieve kostenontwikkeling van het exportpakket, die op haar beurt weer wordt bepaald door wisselkoersontwikkelingen (en daarnaast natuurlijk door de ontwikkeling van de Nederlandse productiekosten). De reële effectieve wisselkoers is een benadering van de relatieve kostenontwikkeling.

De belangrijkste markt voor de Nederlandse export is de eurozone, en Duitsland in het bijzonder. Als daar de economische ontwikkelingen gunstig zijn, zal ook de vraag naar Nederlandse exportproducten toenemen. Het producentenvertrouwen in Duitsland respectievelijk de eurozone, het oordeel over de buitenlandse orderpositie van Europese ondernemers in de industrie en de industriële productie in Duitsland geven een indicatie van de economische situatie in Duitsland en de rest van de eurozone.

De werking en de interpretatie van de Exportradar

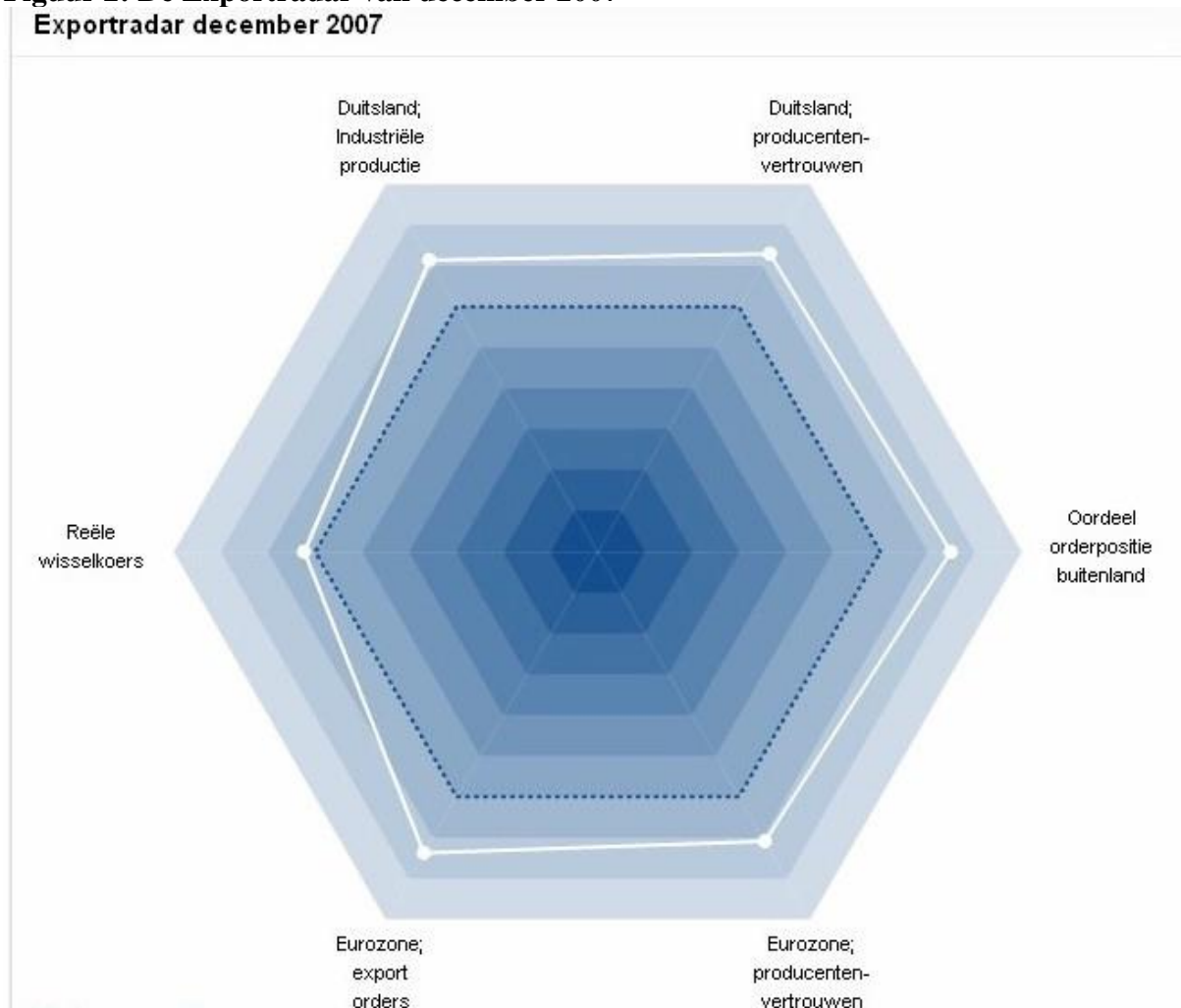
In de Exportradar worden bovenstaande indicatoren gepresenteerd in een zeshoekig diagram, waarin elke indicator in een hoek te vinden is (figuur 1). Voor elke indicator wordt een gestandaardiseerde waarde berekend, die bepaalt hoe ver van de nullijn de indicator uitkomt. De nullijn geeft voor iedere indicator de **gemiddelde** waarde over de periode vanaf 1991 weer. Een gestandaardiseerde waarde groter dan nul betekent dat deze indicator **een gunstiger waarde dan gemiddeld** heeft. Als de waarde kleiner dan nul is, heeft de indicator **een minder gunstige waarde dan gemiddeld**. In de radar is de nullijn geaccentueerd met een donkerblauwe stippellijn. Daarnaast is in de figuur een scala van donker- tot lichtblauwe banen opgenomen. Hoe donkerder de banen waarin de indicatoren staan, hoe minder gunstig de omstandigheden voor de Nederlandse export zijn. Zo wordt zichtbaar welke van de indicatoren een gunstig beeld vertonen, en welke een ongunstig beeld. Met behulp van een tijdbalk die vanaf 1991 tot het heden loopt, kunnen ook eerdere maanden geselecteerd

worden. Zo kan worden afgelezen of de omstandigheden voor de Nederlandse export gunstiger of minder gunstig zijn geworden, en welke factoren daar vooral aan hebben bijgedragen.

In figuur 1 is de Exportradar van juni 2009 opgenomen. De gestandaardiseerde waarden van alle indicatoren waren kleiner dan nul. Dit geeft een indicatie dat de omstandigheden voor de Nederlandse exporteurs in juni 2009 behoorlijk ongunstig waren. Bij gunstige omstandigheden zou het merendeel van de indicatoren zich buiten de nullijn bevinden. Met behulp van de tijdbalk kan bekeken worden of de omstandigheden verbeterd of verslechterd zijn ten opzichte van een maand eerder. In juni 2009 waren de omstandigheden iets minder ongunstig dan een maand eerder.

Figuur 2 laat de Exportradar van december 2007 zien. De omstandigheden waren destijds duidelijk veel gunstiger dan in juni 2009. Alle indicatoren bevonden zich buiten de nullijn.

Figuur 2: De Exportradar van december 2007

Overigens is het van belang om te vermelden dat de waarden van de indicatoren in de radar niet per se dezelfde verslagperiode betreffen. Eens per maand wordt de Exportradar gepubliceerd. Bij publicatie worden de meest actuele beschikbare cijfers gepresenteerd, er wordt gekeken naar het beeld dat er op dat moment is. In figuur 1 betreft het Duitse producentenvertrouwen bijvoorbeeld het cijfer over mei 2009, maar de Duitse industriële

productie het cijfer over april. In een tooltip is de verslagperiode aangegeven. Overigens wordt in deze tooltip ook aangegeven of de betreffende indicator een verbetering of een verslechtering laat zien ten zichte van de voorgaande maand.

In een andere tooltip is de bron van het cijfer aangegeven. Alleen het oordeel over de buitenlandse orderpositie komt immers van het CBS zelf. Andere bronnen zijn Destatis (industriële productie Duitsland), de OECD (reële wisselkoers) en de Europese Commissie (producentenvertrouwen Duitsland, producentenvertrouwen eurozone, exportorders eurozone).

De berekening van de gestandaardiseerde waarden in de radar

Om de gestandaardiseerde waarde in de Exportradar te berekenen, wordt eerst het meerjarengemiddelde van de originele waarde afgetrokken. Vervolgens wordt het verschil gedeeld door de standaarddeviatie.

In formulevorm:

Gestandaardiseerde waarde = (Originele waarde – meerjarengemiddelde) / (standaarddeviatie).

Het meerjarengemiddelde betreft het gemiddelde vanaf 1991. Dit geldt ook voor de standaarddeviatie. Oude gestandaardiseerde waarden worden vastgehouden. In de Exportradar van juni 2009 zijn de originele waarden dus afgezet tegen het gemiddelde over de periode januari 1991 – juni 2009, en in de Exportradar van december 2007 tegen het gemiddelde over de periode januari 1991 – december 2007.

Methodologie

De Exportradar is gebaseerd op methodologisch onderzoek van [Van Ruth \(2009\)](#), dat beschreven is in een Engelstalig discussiepaper.

Na het verschijnen van dit paper zijn er nog enkele wijzigingen aangebracht in de Exportradar. Ten eerste is de indicatorenset enigszins gewijzigd. Het aantal indicatoren is teruggebracht van acht tot zes; het verschil tussen de inflatie in Nederland en die in Duitsland, alsmede de industriële productie in de eurozone zijn niet meer in de Exportradar opgenomen. Voor de overzichtelijkheid was het te prefereren om het aantal indicatoren terug te brengen van acht naar zes. Daarbij zijn de minst informatieve indicatoren afgevoerd. Daarbij is er wel rekening mee gehouden dat voldoende informatie over de ontwikkelingen in zowel Duitsland als de Eurozone, als over de concurrentiepositie beschikbaar bleef. De ontwikkelingen in de Eurozone worden nog steeds door twee indicatoren weergegeven, die een helderder beeld van de exportomstandigheden geven. Het inflatieverschil met Duitsland geeft grotendeels dezelfde informatie als de ontwikkeling van de reële effectieve wisselkoers.

Daarnaast is ervoor gekozen oude waarden vast te houden en niet meer voor alle maanden iedere nieuwe maand het gemiddelde en de standaarddeviatie opnieuw te berekenen. In de Exportradar staat immers het beeld van dat moment centraal.